

Llegeix la revista mensual del cooperativisme català — rocagales.cat

La Ruta de la Segà, arròs cooperatiu del Delta

Pàg. 10

ENTREVISTA:
Ermen Llobet, d'Osona
Energia.

Pàg. 13

ECONOMIA PER LA VIDA:
TechBloc4,
innovació amb valors.

Pàg. 16

CULTURA DE LA PAU:
Humanisme, cooperativisme i
cultura de pau.

Pàg. 19

Salut laboral per a persones i organitzacions.

Transformem el nostre entorn mitjançant aportacions de caràcter social amb la fórmula cooperativa com a motor de canvi.

- Integració de la prevenció de riscos laborals, des de la proximitat i la implicació.
- El BenEstar de les persones, el motor de l'Economia.

Confiança

Comunitat

Coneixement

SelPrA
sepra.coop

Assegurem compromís

Descobreix les assegurances ètiques i solidàries

Amb Arc Cooperativa pots fer un consum responsable tot impulsant el mercat social

www.arc.coop

FEM ECONOMIA SOCIAL

Serveis per a entitats i col·lectius d'economia social i autònoms

Ajudem en el dia a dia: gestió
Aportem totes les eines: formacions
Impulsem idees: assessorament
Fem créixer projectes: acompanyem

També intervenim en processos de
remunicipalització i relleu empresarial

 Col·lectiu Ronda
Gestió · Assessorament · Formació

Trafalgar, 50-52 baixos, Barcelona | 93 268 21 99 | cronda.coop | info@cronda.coop

Segueix-nos a les xarxes

@rocagales

/FundacioRocaGales.5

rocagales.cat

Editora: Fundació Roca Galès

Redacció i administració:

Aragó, 281, 1r 1a 08009 Barcelona
Tel. 93 215 48 70 - cc@rocagales.cat
www.rocagales.cat

Coordinació: Agnès Giner.

Consell assessor: Agnès Giner, Carla Liébana, Antònia Montaner, Ricard Pedreira, Xavier Pié, Joseba Polanco, Jordi Rojas, Àlex Romaguera, Lorena Torró, Jordi Via i Armand Vilaplana.

Els autors són responsables dels articles signats. Ni la direcció de la revista ni els editors comparteixen per força les opinions que puguin reflectir els textos aquí inscrits

Foto portada: DOP ARRÒS DEL DELTA

Disseny, maquetació i impressió:

L'Apòstrof, SCCL, i Cevagraf, SCCL

Dipòsit legal B-22.823/80

Edició impresa: ISSN 1133-8415.

Edició digital: ISSN 2696-9386.

Aquesta revista ha estat impresa en paper ecològic.

 Generalitat de Catalunya

Sumari

04

TORNAVEU

Xavi Muriel

05

EDITORIAL

Les cooperatives construeixen un món millor

06

NOTICIARI

Agnès Giner

09

COOPERATIVES DE CATALUNYA

La III edició de la UESCOOP posa les persones al centre del debat
Confederació de Cooperatives de Catalunya

10

LES NOSTRES COOPERATIVES

La Ruta de la Sega mescla història i gastronomia al delta de l'Ebre
Anna Pujol

13

L'ENTREVISTA

Ermen Llobet.
Sara Blázquez

16

ECONOMIA PER LA VIDA

Cap a una innovació amb valors: cooperació, sobirania i justícia tecnològica
Techbloc4

19

CULTURA DE LA PAU

Humanisme, cooperativisme i cultura de pau
Jordi Armadans

22

TRANSICIÓ ECOSOCIAL

Ecòfexisme: un viatge a la foscor
Ruben Suriñach

26

RESSENYA

Per què és tan difícil tenir casa i com això pot trencar la societat
Ricard Pedreira

Un parell de preguntes (que són tres) a:

Xavi Muriel Serrano

(Barcelona, 1972), economista, Direcció econòmica de la Fundació Roca Galès.

Què et sembla atractiu del cooperativisme?

Que és un model alternatiu al capitalisme neoliberal actual. Està basat en la igualtat i anteposa el benefici general a l'individual. Suposa una oportunitat de recuperar el control sobre els recursos bàsics que actualment depenen d'una llei de mercat d'oferta i demanda sense cap tipus de regulació, cosa que afavoreix els grans tenidors de béns i capital.

Què no et convenç del cooperativisme?

D'entrada em sembla desconegut i poc accessible. També crec que hi ha cert marge de millora quant a la professionalització interna de les entitats.

Consideres que una altra economia és possible?

Sí, ha de ser una economia al servei de les persones, no a l'inrevés. És a dir, que apliqui mesures ja existents per eliminar tot tipus d'operació especulativa, i eliminar agents intermediaris que no aporten cap valor afegit i només encareixen el cost dels productes. Ha de ser una economia de proximitat per reduir l'impacte mediambiental i millorar les relacions com a comunitat.

Fomentar l'intercanvi a tots nivells, de coneixements, experiències i activitats. Que és precisament el que no fa la resta del sistema, amb un model que fomenta la individualitat i la protecció d'informació. En definitiva, hauria de ser una economia circular que abraçi la sostenibilitat del planeta i la convivència de les persones.

Les cooperatives construeixen un món millor

L'any 2025 celebrem l'Any Internacional de les Cooperatives, una iniciativa impulsada per les Nacions Unides per reconèixer i posar en valor el paper fonamental que les cooperatives exerceixen en la construcció d'una societat més justa, inclusiva i sostenible. Amb el lema “Les cooperatives construeixen un món millor”, aquesta commemoració vol fer visible que un altre model econòmic és no només possible, sinó necessari: un model basat en la solidaritat, la participació democràtica i el respecte per totes les persones i el planeta. Des de fa més d'un segle, les cooperatives han demostrat ser eines poderoses per transformar l'economia capitalista en múltiples àmbits: l'agricultura, les finances, l'habitatge, l'energia, la cultura, els serveis, el consum, l'educació...

En aquest escenari, les universitats tenen un rol fonamental. Tenen la responsabilitat d'abordar els grans reptes del món contemporani i ajudar a trobar-hi solucions. Aquesta funció no només forma part de la seva missió històrica, sinó que també és essencial per a una societat democràtica, crítica i informada. Com a centres de coneixement, recerca i formació, són espais privilegiats per impulsar una ciutadania crítica i compromesa amb la justícia social, generar i compartir coneixement útil, promoure la igualtat i la inclusió, impulsar el desenvolupament sostenible i contribuir a la cultura i al progrés del seu entorn. Cal destacar l'important rol que està tenint la UESCOOP (Universitat d'Estiu del Cooperativisme), com un esdeveniment anual que des del 2022 reuneix persones, entitats i institucions implicades en el cooperativisme i l'economia social i solidària on les universitats participen de forma activa.

L'Any Internacional de les Cooperatives 2025 és, doncs, una oportunitat per reforçar el compromís social de les universitats. Fomentar el cooperativisme dins de les aules i la recerca universitària és essencial per formar professionals que treballin pel bé comú i que contribueixin a una economia més humana, i també és una manera de retornar a la societat els recursos públics invertits en educació, garantint un impacte positiu en la societat. Si no s'impliquen en el debat social, polític, econòmic i científic, corren el risc de quedar-se aïllades. Des d'aquesta perspectiva, fem una crida a reforçar la col·laboració entre el cooperativisme, les universitats, les administracions públiques i la societat civil, amb l'objectiu de construir un futur més equitatiu, resilient i humà.

Fundació Roca Galès

FOTO: L'Edifici històric de la Universitat de Barcelona va acollir la primera UESCOOP, el juliol de 2023. UESCOOP.

LA BERTRANA ARRENCA LES OBRES I FA DE MANRESA UN REFERENT EN HABITATGE COOPERATIU

El passat 20 de juny es va iniciar la construcció de La Bertrana, un edifici amb 60 habitatges cooperatius en cessió d'ús situat a Manresa. El projecte, impulsat per Sostre Cívic sobre sòl municipal cedit, és el segon més gran del país en aquest model d'habitatge alternatiu, i aposta per la sostenibilitat, la vida comunitària i el disseny innovador.

L'acte d'inici d'obres va comptar amb representants institucionals com la consellera de Territori, Sílvia Paneque, i l'alcalde de Manresa, Marc Aloy, que van destacar el paper clau del cooperativisme en les polítiques d'habitatge. Manresa consolida així la seva posició com a referent en aquest àmbit, amb experiències anteriors com El Rusc o La Raval.

Carme Vega, de Sostre Cívic, va remarcar que La Bertrana representa "una alternativa real al mercat immobiliari tradicional". Laura Muixí, de l'Ateneu Cooperatiu de Catalunya Central, va subratllar que el projecte "és liderat per les mateixes persones que hi viuran" i ha reclamat més suport públic per a l'economia social.

El projecte ja compta amb 14 unitats de convivència formades per persones d'edats diverses —la majoria, menors de 40 anys— i preveu obrir una nova convocatòria a la tardor. Per accedir-hi, cal ser sòcia de la cooperativa i complir requisits d'habitatge protegit.

Amb un pressupost de 12,4 milions d'euros, La Bertrana s'aixecarà en un solar de titularitat municipal cedit a Sostre Cívic per 75 anys en dret de superfície. El projecte inclou 60 habitatges de protecció oficial i espais comunitaris.

L'arquitectura va a càrrec de la cooperativa d'arquitectes LaCol, amb una proposta de disseny comunitari i sostenibilitat. L'edifici s'executarà amb un sistema constructiu industrialitzat de panells de fusta contralaminada (CLT) i façanes prefabricades amb fusta i suro, que permeten una reducció significativa dels terminis i de l'impacte ambiental. Incorporarà més de 300 m² d'espais comunitaris entre els quals hi haurà sales polivalents, bugaderia, aparcament per a bicicletes i vehicles, terrasses i zones enjardinades.. Està previst que les obres acabin el juny de 2026 i l'entrada a viure sigui l'any 2027.

+ info: sostrecivic.coop

LA COOPERATIVA D'ACCIÓ DECOLONIAL LA TREGUA INICIA UNA NOVA ETAPA A SANTS

Aquest mes de juliol, La Tregua ha traslladat la seva activitat al barceloní barri de Sants i ha deixat enrere gairebé deu anys de trajectòria al districte de Gràcia. Amb aquest canvi, el projecte enceta una nova fase amb l'objectiu de consolidar-se com un referent en formació, consultoria i acció comunitària per promoure l'antiracisme a Catalunya.

La Tregua continuarà sent un espai d'acollida per a les diversitats i de qüestionament de les pràctiques colonials mitjançant l'art. En aquest nou context, cerquen enfortir-se com una eina per acompanyar entitats de l'economia social i solidària i administracions públiques en la transició cap a pràctiques decolonials.

Aquest nou local ha estat possible gràcies al suport de la convocatòria "Impulsem el que fas 2024" i al finançament de Coop57, cooperativa de finances ètiques.

Per celebrar aquesta nova etapa, el passat dissabte 28 de juny per la tarda, la cooperativa va organitzar un acte d'inauguració al seu nou espai, situat al carrer Béjar, 43, al cor de Sants. L'esdeveniment va estar obert al veïnat i a col·lectius de l'àmbit antiracista i de l'economia social i solidària de la ciutat.

L'acte va incloure la presentació de la nova identitat gràfica de la cooperativa, l'exposició "La vivència migrant als barris de Barcelona", tastets de dansa i moviment, música amb arrels, i finalment, un pica-pica i brindis.

La cooperativa La Tregua és un espai per a la socialització intercultural, basada en el reconeixement de les diferències i el treball comunitari. Ofereix formació artística amb valors cooperatius, formació decolonial per promoure el pensament crític i l'acció social, i facilita espais per crear des de la trobada, amb tallers participatius i el desenvolupament de projectes amb impacte social.

+ info: espailatregua.com

MANIFEST DEL DIA INTERNACIONAL DE LES COOPERATIVES 2025

Les cooperatives construïm un món millor

L'any 2025 ha estat declarat per les Nacions Unides com a Any Internacional de les Cooperatives, amb el lema: “Les cooperatives construeixen un món millor”. Aquesta declaració reconeix el paper fonamental que les cooperatives exercim arreu del món en la promoció del desenvolupament sostenible, l'equitat social, la democràcia econòmica i la resiliència comunitària.

A Catalunya celebrem aquest any amb orgull i responsabilitat. Fa 125 anys que el cooperativisme organitzat treballa des de la proximitat per transformar la societat. I fa molt més de 125 anys que les cooperatives, arrelades al nostre territori, enfortim un teixit resilient, valent i en constant evolució. Amb més de 4.700 cooperatives actives —el 19 % del total de l'Estat— i una tercera part creades en l'última dècada, el cooperativisme català demostra vitalitat i capacitat d'adaptació davant els grans reptes del nostre temps.

Les cooperatives catalanes posem al centre les persones, el planeta i el propòsit. Defensem una economia al servei de la vida, fonamentada en la participació democràtica, la igualtat, la sostenibilitat i el compromís col·lectiu. Apostem per la intercooperació, la innovació social i l'arrelament al territori. Som presents en sectors clau com l'alimentació, l'energia, l'habitatge, el treball, l'educació, els serveis socials i la cultura.

Les cooperatives oferim solucions concretes, inclusives i eficients per fer front als grans desafiaments, especialment en un context de crisi ecològica i desigualtats creixents.

Per això, fem una crida a totes les cooperatives a mobilitzar-se aquest 2025: cal visibilitzar l'impacte transformador del cooperativisme, reforçar els vincles entre projectes, participar en espais compartits i fer sentir la nostra veu amb força. Alhora, convidem les institucions públiques i la societat civil a reconèixer el cooperativisme com un model imprescindible per construir una economia més humana, equitativa i resilient.

Celebrem el Dia Internacional de les Cooperatives reafirmant el nostre compromís amb les persones i amb el planeta. Fem del 2025 un punt d'inflexió per continuar caminant, col·lectivament, cap a un futur més just, sostenible i democràtic.

Perquè sí: les cooperatives construïm un món millor.

SEGONA EDICIÓ DEL PREMI EMPRIUS 2025

La Fundació Emprius organitza una segona edició del Premi Emprius, un concurs que premiarà amb 800 € una proposta d'investigació, recerca, reflexió o divulgació en relació amb el comunalisme. A la passada edició, que valoren molt positivament, van rebre 13 propostes, amb plantejaments molt interessants.

Amb aquest premi, la Fundació Emprius volen posar en valor el comunalisme: el que ha existit en el passat i que, en general, ocupa un lloc inexistent o marginal en la nostra memòria històrica; el que queda en el present i el que s'està intentant recrear, i el comunalisme com a proposta de futur, per afrontar les greus problemàtiques que afrontem des del punt de vista social, humà i ecosistèmic.

S'entén per comunalisme tota una sèrie de formes d'organització social relacionades amb

la tinença i la gestió comunal i col·lectiva de recursos, i els drets comunals sobre aquests; la democràcia directa i la participació activa comunitària; les relacions socials de reciprocitat i suport mutu. Aposten per una transformació social on aquest tipus d'estructures, formes i lògiques tinguin cada vegada més pes, perquè pensem que poden aportar solucions a molts problemes que patim.

Per participar al premi no és un requisit formar part de l'àmbit acadèmic o universitari, sinó que hi pot participar qualsevol persona resident als Països Catalans. Això sí, el termini de presentació de treballs acaba el 6 d'octubre de 2025.

Trobareu tota la informació, i fins i tot algunes idees per a presentar al concurs, al seu web.

+ info: emprius.cat/premi-2025

PER UN TREBALL DIGNE, COOPERATIVISME

La Federació de Cooperatives del Treball de Catalunya (FCTC) ha impulsat la campanya "Per un treball digne, cooperativisme", una sèrie de vídeos curts que expliquen per què el cooperativisme de treball és una opció que impulsa i vetlla per garantir condicions laborals dignes.

La protagonista de la campanya és l'Ona, i ens acosta al món cooperatiu del treball des de dins, sempre amb un peu a l'assemblea i l'altre a les xarxes socials!

A partir del passat 20 de juny, cada dilluns, dimecres i divendres es publicarà un vídeo reel a les seves xarxes socials. Aquesta campanya, formada per set vídeos curts, tractarà els temes següents: condicions laborals; conciliació, cures i horaris dignes; exemples de cooperatives reals i diverses; el valor de decidir col·lectivament; l'encaix entre feina i vida; desmuntant tòpics sobre el cooperativisme de treball, i jocs al carrer per descobrir quin és l'element més important del treball.

Amb aquesta campanya, la FCTC vol donar a conèixer el model cooperatiu entre el públic jove i les treballadores.

+ info: [@coopstreball](http://cooperatives treball.coop)

Confederació de Cooperatives de Catalunya
@CooperativesCAT

LA III EDICIÓ DE LA UESCOOP POSA LES PERSONES AL CENTRE DEL DEBAT

La Universitat d'Estiu del Cooperativisme (UESCOOP) torna enguany el 2, 3 i 4 de juliol com una cita imprescindible per al pensament crític, la formació i la generació de coneixement dins del moviment cooperatiu. Amb més de vint activitats programades a la Facultat d'Economia i Empresa de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB), aquesta nova edició es presenta com un espai clau per enfortir el cooperativisme com a opció viable davant dels reptes actuals.

El programa s'articula al voltant de grans àmbits temàtics com la democràcia econòmica, la transició ecosocial, la innovació i la tecnologia, l'habitatge i les cures, la cultura i les comunitats, i la recerca i el món acadèmic, entre d'altres. La UESCOOP, organitzada per la Confederació de Cooperatives de Catalunya amb el suport de la Direcció General d'Economia Social i Solidària i el Cooperativisme, es proposa ser un espai per ser, cooperar i participar. Un espai que actua

com a agent articulador i que promou la intercooperació entre els diversos sectors cooperatius, en un entorn de coneixement compartit i expertesa col·lectiva.

La III edició de la UESCOOP aposta per aprofundir en els debats que marcaran el futur del cooperativisme, tot consolidant aliances entre el sector, l'àmbit institucional i l'universitari.

En els darrers anys, el cooperativisme ha guanyat dimensió dins del model econòmic actual. L'aposta per generar les condicions perquè les persones estiguin al centre de les decisions i del model socioeconòmic ha enfortit el cooperativisme. El lema d'aquesta edició —“Persones al centre, de què?”— planteja un interrogant necessari per reforçar els continguts col·lectius que sustenten el moviment cooperatiu.

Davant la generalització del discurs de “posar les persones al centre”, la UESCOOP proposa revisar críticament el paper que aquestes han d'assumir en la

transformació social i fer-ho des del cooperativisme com a eina col·lectiva i emancipadora.

En aquest projecte també hi col·laboren la Federació de Cooperatives Agràries de Catalunya, la Federació de Cooperatives de Consumidors i Usuaris de Catalunya, la Federació de Cooperatives d'Ensenyament de Catalunya, la Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya, la Federació de Cooperatives d'Habitatges de Catalunya, la Universitat de Barcelona, la Universitat Autònoma de Barcelona, la Universitat de Lleida, el TecnoCampus Mataró-Maresme, la Universitat Pompeu Fabra, la Universitat Rovira i Virgili, la Universitat de Girona, l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura del Vallès, la Universitat Politècnica de Catalunya, la Xarxa d'Ateneus Cooperatius de Catalunya, l'Il·lustre Col·legi de l'Advocacia de Barcelona, la cooperativa La Ciutat Invisible SCCL i la Fundació Roca Galès.

La Ruta de la Sega mescla història i gastronomia al delta de l'Ebre

La iniciativa, impulsada per la DOP Arròs del Delta, vol difondre la tradició arrossera i la riquesa gastronòmica de la zona.

Les cooperatives Arrossaires del Delta i la Càmara Arrossera del Montsià són dues de les entitats participants de la ruta.

Anna Pujol i Navarro

Dies d'Agost
@diesdagost

La Ruta de la Sega pretén relligar totes les festes que es celebren al Delta en el moment de finalització de la sega de l'arròs.

El cultiu de l'arròs comença durant els mesos de gener i febrer, moment en què es *fanguen* els camps, és a dir, es barregen els rostolls de l'any anterior amb el fang. Seguidament, es buiden els camps per *xarrugar*, o llaurar, i per adobar la terra o *tirar el guano*, com es diria de manera tradicional. Mentre la sembra de l'arròs al delta de l'Ebre es porta a terme entre els mesos d'abril i maig, segons les varietats, entre el setembre i l'octubre és quan se sega i es transporta la collita a les sitges per assecar i condicionar. Cada etapa requereix un coneixement profund de la terra, l'aigua, la climatologia, en una tradició de fa més de cent anys.

La sega és un dels moments més icònics de la tradició arrossaire del Delta. Històricament, l'arròs es tallava amb la falç en *guaixos*, conjunts de tiges plantades juntes, i així és com es fa en les demostracions per preservar-ne el coneixement durant les Festes de la Sega de diversos municipis del delta de l'Ebre.

Enguany, per difondre la tradició arrossera i la riquesa gastronòmica del Delta, s'ha presentat la Ruta de la Sega. La iniciativa, impulsada per la Denominació d'Origen Protegida

Arròs del Delta de l'Ebre, pretén relligar totes les festes que s'hi celebren en el moment de finalització de la sega de l'arròs, que té lloc al mes de setembre i que suposa la culminació de tot un any de feina i un dels moments "més importants" als pobles del Delta, segons anunciava el president de la DOP Marcel Matamoros el dia de la presentació.

Del 7 de setembre al 12 d'octubre, les persones locals i visitants podran seguir el recorregut d'un globus de la Federació DOP-IGP, que serà el fil conductor de la ruta i s'anirà movent per les diferents activitats organitzades. Els set municipis ebrencs que l'acolliran seran Amposta, Camarles, Deltebre, l'Aldea, l'Ampolla, la Ràpita i Sant Jaume d'Enveja. De fet, aquests municipis ja solien celebrar les Festes de la Sega, amb demostracions en viu de com es realitzava la sega tradicionalment per reviure una època i donar a conèixer la seva història, a més de jornades gastronòmiques relacionades. L'objectiu és "sumar, potenciar i dinamitzar cada festa perquè a cada poble hi ha pagesos dedicats al cultiu de l'arròs DOP, i fer-ho amb una imatge única, amb elements singulars", expliquen des de la DOP.

DOP ARRÓS DEL DELTA

Durant la presentació, celebrada al Time Out Market de Barcelona, el conseller d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació, Òscar Ordeig, instava el conjunt de l'Ebre i el conjunt de Catalunya a participar en la ruta. El xef Fran López, per la seva banda, destacava les virtuts de l'arròs com un producte "bo, saludable, barat i molt versàtil". López compta amb una estrella Michelin per cada un dels seus dos restaurants: Villa Retiro a les Terres de l'Ebre i Xerta a Barcelona.

Segons l'organització, el fet que la Ruta de la Sega s'inclouï a Catalunya Regió Mundial de la Gastronomia 2025 li donarà més visibilitat. La iniciativa és una acció conjunta entre administracions, agents del territori i produccions i comptarà amb jornades divulgatives, demostracions, degustacions i maridatges, entre altres activitats. La gastronomia catalana es caracteritza per la gran diversitat i riquesa de productes que l'han portat a l'excel·lència; però es caracteritza també perquè en aquests convergeixen uns trets essencials i destaquen per anar molt més enllà de la seva funció culinària. Es tracta de productes que encarnen la rica herència cultural de Ca-

talunya, que no només satisfan els paladars, sinó que són guardians de tradicions, històries i valors arrelats en el patrimoni gastronòmic català.

Les cooperatives Arrossaires del Delta i La Càmera Arrossera del Montsià són dues de les entitats impulsores de la iniciativa, ja que ambdues formen part de la DOP Arròs del Delta. Àlex Morales, president de la Càmera, explica que aquesta iniciativa, que ajunta les festes dels municipis dels dos marges del riu Ebre, "vol tenir continuïtat en el temps". La Càmera aglutina els productors del marge dret del riu, mentre que Arrossaires aglutina els del marge esquerre.

40 anys de DOP

Va ser l'any 1985 quan les dues cooperatives arrosseres del delta de l'Ebre es van unir amb l'objectiu de treballar d'una manera conjunta la qualitat alimentària de l'arròs amb la denominació d'origen. Quaranta anys després, compten amb un segell de qualitat i la distinció europea que els ha portat a convertir-se en les primeres produccions d'arròs amb Denominació d'Origen Protegida (DOP) a Espanya. Entre les dues

La iniciativa vol reconèixer al treball de totes les generacions de pageses i pagesos que han mantingut viu aquest conreu.

cooperatives aglutinen el 96,93% del total de l'arròs català.

Fundada l'any 1927, la Càmera Arrossera del Montsià reuneix més de 2.500 socis i 500 productors, segons el seu president, Àlex Morales, que explica que la cooperativa entra "una tercera part de l'arròs que es fa al Delta". Morales fa dotze anys que és al consell rector de la cooperativa

“Actualment, el cultiu de l'arròs conforma el 83% de l'actual superfície conreada al delta de l'Ebre.

TURISME AMPOSTA

i va ser vicepresident de la Càmera abans d'esdevenir-ne president fa un any i mig. Montsià és la principal marca de comercialització de la cooperativa que va néixer de la fusió de la Càmera Arrossera d'Amposta i la Cooperativa Agrícola de Sant Jaume d'Enveja. La Càmera destaca pel seu enfocament en recerca, desenvolupament i innovació, especialment per projectes com Oryzite, l'ús de la pellofa d'arròs per desenvolupar materials bioplàstics, i la recerca de noves varietats resistents a la salinitat.

Pel que fa a Arrossaires del Delta, la cooperativa va ser creada el 1985 i el 2002 es va portar a terme la fusió de les cooperatives arrosseres Aldeana del Baix Ebre, Arrossera de Camarles, Agrària de Jesús i Maria, Arrossera de la Cava i Arrossaires del Delta de l'Ebre. Actualment, la cooperativa està formada per 560 socis i productors ubicats al marge esquerre del Parc Natural del Delta, amb seu social a Deltebre i presència a localitats com l'Aldea, Amposta, Camarles i Sant Jaume d'Enveja. La filial de la cooperativa és Nomen Fodors SL, responsable de marques com Nomen, Bayo i Segadors del Delta.

Arrossaires ofereix als socis serveis integrals que van des del suport tècnic i administratiu fins a subministraments professionals, estacions de servei i capacitació agrícola, per tal de garantir la continuïtat generacional i la qualitat

de les collites. Jordi Casanova, que ha estat president d'Arrossaires durant setze anys i actualment és president de Nomen, remarca la importància que amb La Ruta de la Sega la gent "visqui l'experiència de la sega tradicional als camps d'arròs i que també la pugui viure gastronòmicament".

Casanova destaca que la iniciativa ja està en marxa i a partir d'ara es donarà informació sobre els restaurants i experiències que conformen la ruta, que esdevindrà molt més que un itinerari festiu o turístic, i es convertirà en una proposta que aglutina història, cultura, gastronomia i identitat territorial.

Història i vocabulari propi

A finals del segle XIX, amb l'obertura dels canals esquerre i dret del riu Ebre, la pagesia del Delta es va començar a dedicar al cultiu arrosser. En aquell moment, es van convertir unes terres ermes, inhòspites, en sòls agrícoles, gràcies a unes generacions que ho van fer amb unes condicions molt humils i dures. Sebastià Juan Arbó va copsar en les seves novel·les aquesta dramàtica duresa. Són "fets que sens dubte han marcat lo nostre caràcter, la nostra manera de ser", expliquen des de la DOP.

Actualment, el cultiu de l'arròs conforma el 83% de l'actual superfície conreada al delta de l'Ebre.

Les Festes de la Sega tenen una llarga tradició. La d'Amposta porta més d'una trentena d'edicions.

La Ruta de la Sega vol reconèixer al treball de totes les generacions de pageses i pagesos que han mantingut viu aquest conreu que tant marca el paisatge del Delta. L'arròs "promou l'economia i enforteix la cultura i la comunitat d'un dels espais més fràgils i valuosos de Catalunya", expliquen a l'apartat de les Festes de la Sega del web del Patronat de Turisme de la Diputació de Tarragona, mentre animen a tothom a viure les Terres de l'Ebre "amb els cinc sentits". Des dels colors dels paisatges, plans i infinits, dels camps d'arrossars, "que són un regal per a la vista, a la suau remor del vent solcant les espigues, que infon a l'oïda un aire de tranquil·litat, de repòs, de quietud", continuen.

Un altre dels elements centrals que es volen preservar és el vocabulari propi de les tradicions al voltant del cultiu. Si abans hem anomenat els verbs *fanguejar*, *xarrugar*, *tirar el guano* o tallar en *guaixos*, n'hi ha d'altres com *birbar*, que vol dir extreure les herbes del camp, i *tombar garbes*, que significa girar les garbes o conjunt de tiges de dalt de l'empall perquè s'assequin millor. L'empall és la part de baix de la garba a sobre de la qual es disposa la part del gra. I així, mot a mot, es podria anar continuant el relat propi d'aquesta tradició arrelada que ha definit el delta de l'Ebre durant generacions.

El Delta és una de les zones humides més importants de la Mediterrània, on milers d'aus viuen i nidifiquen anualment en veure's afavorides per l'existència d'uns camps dedicats al cultiu de l'arròs i que han fet possible la creació del Parc Natural del Delta de l'Ebre. Hi conviuen en harmonia l'esforç de produir un bon gra i el respecte per conservar la flora i la fauna, que compta amb un bioritme marcat pel temps de conreu de l'arròs.

La Ruta de la Sega, celebració compartida entre els municipis i entitats dels dos marges del riu, reflecteix una voluntat clara de cooperació i projecció conjunta. La implicació de les dues grans cooperatives, Arrossaires del Delta i la Càmera Arrossera del Montsià, reforça aquesta unitat, a través de la DOP, tot posant en valor la qualitat de l'arròs ebrenc i la capacitat del sector per innovar i adaptar-se als reptes actuals, a la vegada que es reconeix la memòria col·lectiva de més d'un segle d'història del cultiu al Delta.

Entrevistem el president d'Osona Energia (OECOOP) i enginyer expert en energies renovables Ermen Llobet, que també forma part del grup impulsor de COSPES, la Cooperativa Santperenca d'Energia Sostenible. Amb ell parlem de comunitats energètiques, d'energies renovables i de la sacsejada que va suposar l'apagada del passat 28 d'abril, que va despertar un debat sobre l'actual funcionament de la xarxa elèctrica.

Ermen Llobet:

Un personatge històric que voldries conèixer:
Maria Callas.

Una lectura imprescindible:
Victus.

Un perfil de Twitter que no pots deixar de seguir:
No en segueixo cap.

No podries viure sense...
Un projecte apassionant entre mans.

Encara tens pendent...
Viure una temporada a França.

El cooperativisme és...
Part de la meua vida.

«Necessitem transitar cap a les renovables, però fer-ho adequadament»

Sara Blázquez Castells
Dies d'Agost, Sccl
@diesdagost

Què és Osona Energia?

Osona Energia és una cooperativa de segon grau formada i creada per comunitats energètiques locals, de primer grau, per tal de dotar-se d'una sèrie de serveis que els faciliti tirar endavant els seus objectius de descarbonització i democratització de la transició energètica. En concret, tenim com a objectius, per una banda, donar serveis integrals a les comunitats energètiques, les nostres associades, generar procediments, solucions, instruments, etcètera, que siguin útils i que puguin compartir-se entre les comunitats. També pretenem coordinar actuacions i d'alguna manera un cert moviment d'aquestes comunitats energètiques locals, així com compartir bones pràctiques i intentar evitar els errors que uns o altres hagin comès prèviament. I, finalment, intentar incidir en l'entorn, de manera que sigui el més favorable possible als objectius de les comunitats energètiques.

Quins serveis ofereix a les comunitats?

Dintre dels serveis que oferim, hi ha tres grans pilars: per una banda, doncs, el suport a la identificació dels projectes i actuacions a realitzar; el desenvolupament i promoció d'aquests projectes, la seva execució pràctica i posada en marxa i l'operació recurrent del servei de cara a les persones associades de cadascuna de les comunitats. També oferim serveis de suport als procediments administratius que tenen a veure amb les comunitats, sigui la comptabilitat, sigui la fiscalitat, sigui també la gestió d'altres i baixes de socis, protecció de dades, temes de comunicació, etc. I, finalment, un tercer pilar que hem anat posant en marxa arran d'estar gestionant de forma mancomunada diversos projectes del programa de la Generalitat anomenat SolarCoop, que és un servei de suport en els aspectes socials de les cooperatives associades: formació, suport a la governança, intentar promoure la participació social, el creixement social i, per tant, la intercooperació i l'impacte social. OEEOOP comptem amb més de 50 comunitats associades escampades arreu de Catalunya. De fet, aquest és un projecte que va sorgir a la comarca d'Osona, però actualment més de la meitat de les comunitats associades no són d'Osona.

I per què comunitats energètiques locals cooperatives?

Perquè, diguem-ne, per llançar activitats purament de divulgació, de mobilització

66

«L'apagada, per a uns, ha estat la prova evident que s'havien de mantenir les nuclears; per a altres, la prova evident que s'havien de tancar.»

social, no necessites pràcticament ni una estructura jurídica. Amb la fórmula jurídica d'una cooperativa trobem el punt intermedi, la manera que té més sentit per impulsar una iniciativa ciutadana. A més, l'esperit cooperatiu té una llarga tradició que, en el cas de les comunitats energètiques, s'aplica perfectament. La majoria de les comunitats arrenquen amb un grup motor que ja té la sensibilització elevada amb els temes del canvi climàtic i que pot venir de la cultura associativa en general. Des d'aquí, el pas a la cultura cooperativa és un pas molt petit. A partir d'aquí, hem de ser conscients que, en la mesura que aquestes comunitats volen arribar a tothom, hi ha un gruix de gent a la societat que o no coneix o no ha sintonitzat o no ha experimentat el cooperativisme. Per tant, un dels reptes és anar incorporant aquesta gent a poc a poc en els projectes i en la filosofia cooperativa.

L'apagada del 28 d'abril va tornar a posar sobre la taula el debat del funcionament del sistema elèctric. Per què es va produir?

Tot just ara comencen a aparèixer possibles informes amb explicacions de què va passar amb l'apagada. Durant tot aquest temps tothom ha anat escombrant cap a casa seva. Ha estat una mena de guerra oberta de relats interessats. Per a uns, ha estat la prova evident que s'havien de mantenir les nuclears; per a altres, la prova evident que s'havien de tancar. Per a altres, una prova que no podem prescindir del gas o del petroli i que la culpa és de les energies renovables. Si parlem una mica de les possibles causes, una xarxa elèctrica es manté amb una situació d'equilibri de què és el voltatge o la tensió i la freqüència del corrent elèctric. I la condició perquè es mantingui aquest equilibri és que l'energia que es genera en

cada moment sigui igual, idèntica, al conjunt d'energia que es consumeix de forma instantània. I això, moment a moment. Si, per contra, per alguna causa, la generació supera el consum, el voltatge de la xarxa tendeix a augmentar i pot arribar a un punt de sobretensió en què els aparells de consum poden, per exemple, malmetre's. Però també pot passar que sigui la demanda la que supera l'oferta. El consum, com a demanda, supera la generació com a oferta i en aquest cas el voltatge decau, el voltatge es redueix, i pot ser que els aparells de consum deixin de funcionar correctament. De cara a aquesta estabilitat i aquests valors de voltatge i de freqüència de la xarxa, les centrals nuclears, les centrals hidràuliques o les de gas faciliten aportar i sostenir aquests nivells, aquests valors de voltatge a la xarxa. Els generadors eòlics i solars necessiten la referència de voltatge i de freqüència de la xarxa per poder funcionar.

Semblaria que les causes van ser múltiples però es parla, sobretot, de la sobretensió a la xarxa. Depenem massa d'aquesta xarxa i de les centrals?

Els aerogeneradors i els inversors fotovoltaics s'han de desconnectar automàticament quan la tensió de la xarxa surt de determinats marges al voltant del que es considera el valor normal, sigui per tensió alta o sigui per tensió baixa. També la xarxa es desconnecta en zones de consum si el voltatge surt d'aquests marges. Perquè si tenim un transformador a baixa tensió i a l'entrada hi hagués massa tensió, podríem tenir una tensió perillosa per als aparells de consum i i també a la inversa. S'ha dit que el dia 28, abans de l'apagada, el 60% de la generació era coberta per generació fotovoltaica. És molt probable que en aquestes circumstàncies, la desconnexió d'una o més centrals

convencionals, forcessin la desconexió de diversos sectors de consum, de manera que la tensió de la xarxa sortís dels límits i es desconnectessin amb cascada moltes plantes fotovoltaïques, produint-se, doncs, una reacció en cadena de desconexió de consums i de centrals de generació, fins a assolir-se la pagada total.

Tenen raó els que diuen que hem de reduir les renovables?

Rotundament no. Necessitem transitar cap a les renovables, però fer-ho adequadament. I, en primer lloc, si anem substituint cada cop més renovables per menys gas i en algun moment també menys nuclears, hem de tenir altres elements que ens permetin mantenir l'estabilitat de la xarxa. I el que ens trobem és que la xarxa, en molts casos, no està adaptada per a aquest nou escenari perquè les distribuïdores moltes vegades tenen uns ingressos assegurats i no senten prou incentius per fer les inversions d'adaptació que calen. Per això moltes vegades ens trobem que les distribuïdores limiten la capacitat que ofereixen els promotors d'instal·lacions fotovoltaïques o eòliques per poder fer noves plantes o noves instal·lacions.

Com poden contribuir l'autoconsum i les comunitats energètiques locals a mantenir aquesta estabilitat?

La Xarxa Elèctrica Renovable necessita augmentar, ampliar tan ràpidament com pugui la seva capacitat d'emmagatzematge. De moment, ho hem de fer amb bateries i ho podem fer amb bateries. Ajudaria un emmagatzematge en l'àmbit domèstic, també a escala, per exemple, de comunitats energètiques i també d'estacions més grans d'estabilització de la Xarxa mitjançant sistemes d'emmagatzematge. Quan

SARA BLÁZQUEZ

Ermen Llobet presideix la cooperativa de segon grau Osona Energia (OECOOP). A més, és enginyer i expert en energies renovables.

hi ha un excés de generació respecte al consum, les bateries es carreguen. Quan hi ha un moment en què falta energia o hi ha un pic de consum, llavors entren en acció les bateries i retornen energia elèctrica a la xarxa. Per altra banda, podem parlar d'instal·lacions de totes les mides possibles. I és aquí on, per exemple, les comunitats energètiques poden contribuir-hi molt si totes aquestes instal·lacions que s'han fet i que es continuaran fent d'autoconsum fotovoltaic compartit, es doten de bateries. Això tindrà diversos avantatges. Per una banda, aportar

aquesta estabilitat i, per l'altra, permetre cobrir una proporció més gran del consum de les famílies o dels negocis apuntats a l'autoconsum compartit gràcies a les bateries, ja que aquella energia que hem acumulat com a excés durant les hores de sol, la podem consumir durant els vespres o els matins en què tenim tarifes altes i pics de consum.

Com aconseguim un sistema energètic preparat i respectuós amb el planeta i que entengui l'energia com un bé comú?

Són moltes les coses que cal fer per tenir una xarxa molt més intel·ligent i completament adaptada en aquestes condicions de transició energètica renovable culminada. Evidentment, amb aquesta transició, tenim per primer cop l'oportunitat que aquest sistema energètic sigui distribuït i pugui estar en bona part en mans de la ciutadania i, per tant, un sistema més democràtic, més participatiu, on realment l'energia sigui un bé comú gestionat per la mateixa ciutadania. Segurament, estarem amb un mix en què hi haurà una mica de tot, una part del sistema controlat encara per empreses grans, també per empreses mitjanes, però hi haurà també una gran part d'aquest sistema que, si fem les coses ben fetes, estarà controlat per comunitats energètiques, ajuntaments i ciutadania en general.

“

«La Xarxa Elèctrica Renovable necessita augmentar, ampliar tan ràpidament com pugui, la seva capacitat d'emmagatzematge.»

CAP A UNA INNOVACIÓ AMB VALORS: COOPERACIÓ, SOBIRANIA I JUSTÍCIA TECNOLÒGICA

Techbloc4

Espai d'innovació social i tecnològica de Catalunya
@techbloc4.bsky.social

Vivim en un context marcat per l'impacte profund i accelerat de la tecnologia en totes les esferes de la vida. Des de com ens informem fins a com treballem, ens desplacem, ens relacionem o participem políticament, les plataformes digitals, la intel·ligència artificial, els algoritmes i la gestió massiva de dades han esdevingut estructures centrals del nostre dia a dia.

Tanmateix, aquests nous espais digitals no són neutres: estan majoritàriament controlats per corporacions que operen sota lògiques opaques, i centralitzades, sovint sense tenir en compte drets col·lectius, la privacitat i la justícia social.

Davant d'aquest escenari, s'obre una pregunta: és possible construir una altra manera d'habitar el món digital? Una manera que prioritzi les persones, les comunitats i el bé comú? Com evitem que les nostres dades, discursos i coneixements col·lectius siguin sotmesos a una lògica utilitarista, que els redueixi a mer valor econòmic? I com garantim que la tecnologia no reproduïxi desigualtats o censura?

Des del cooperativisme, s'estan oferint respostes a aquestes preguntes. Lluny de resignar-se a les normes del mercat digital, cada vegada més iniciatives aposten per desenvolupar tecnologies amb una mirada crítica, oberta i democràtica. Són projectes que construeixen infraestructures pròpies per defensar la sobirania tecnològica i que, alhora, treballen per una inclusió digital

emancipadora, que vagi més enllà de l'accés i faciliti la participació plena i informada de tothom.

Aquestes iniciatives demostren que no només és urgent pensar una altra relació amb la tecnologia, sinó que és viable. La cultura tecnològica cooperativa és una realitat en expansió. I aquest reportatge n'és una mostra: un recorregut per pràctiques que posen la tecnologia al servei de les persones.

Intel·ligència artificial al servei de la comunitat

El Garbell (elgarbell.coop) és una cooperativa especialitzada en intel·ligència artificial generativa i sobirania digital que treballa per fomentar una relació crítica, autònoma i ètica amb la tecnologia. Davant la proliferació de l'ús de la IA i el discurs polaritzat que l'acompanya, aposten per posar el focus en allò que realment importa: qui controla aquestes eines i amb quins interessos. "Hi ha qui pensa que la intel·ligència artificial ens deixarà sense feina i d'altres que creuen que és la solució de tots els mals", explica Gerard Farrés Pla, fundador d'El Garbell, i assegura que "enmig d'aquests dos extrems, hi ha un espai importantíssim per treballar: el d'una comprensió crítica, ètica i pràctica de la tecnologia".

Amb aquesta mirada, ofereixen formacions i acompanyaments que busquen empoderar persones i col·lectius per fer un ús segur, contextualitzat i útil de la IA. Les seves propostes tenen una dimensió pràctica i immediata: volen que cada participant pugui entendre com funcionen aquestes eines, què fan amb les dades i quins riscos impliquen. “Fem formacions on la gent surt preparada per utilitzar la intel·ligència artificial des del primer dia”, explica Farrés.

La cooperativa alerta sobre el risc creixent d'aprofundir l'esclatxa digital i deixar enrere les persones que ja pateixen desigualtats socials o econòmiques. Per això, El Garbell aposta per formacions que fomenten una comprensió crítica amb la tecnologia, protegint l'autonomia, la creativitat i els drets. “El problema no és la tecnologia en si, sinó qui la controla i com decideix utilitzar-la. El discurs del ‘Doom & Gloom’, que presenta la IA com una amenaça amb voluntat pròpia, oculta l'arrel del problema: l'acumulació de capital i dades en mans dels de sempre.”

Des d'El Garbell defensen límits ètics i tècnics clars, models oberts i processos col·lectivament supervisats. Volen trencar la lògica opaca i extractiva de les *big tech* i garantir que la ciutadania esdevingui agent actiu del seu futur tecnològic. “Només així podem garantir una societat informada, preparada per aprofitar plenament les oportunitats i resistir juntes qualsevol intent d'abús”, conclou Farrés.

Tecnologia amb propòsit

Què significa innovar amb propòsit? És pot fer un ús ètic de la tecnologia? Amb quines regles? Un dels reptes que plantegen les noves tecnologies, especialment la intel·ligència artificial, és que el seu disseny busca desenvolupar capacitats amb molt poder, però sense propòsit, és a dir, sense una finalitat clara o ètica, sinó pel simple fet de poder-ho fer.

I no cal ser expert per entendre els riscos que pot comportar desenvolupar sense propòsit una tecnologia amb vocació substitutòria, en tant que busca replicar el cervell humà i les seves capacitats cognitives.

Les aproximacions ètiques que s'han fet a la intel·ligència artificial, com la Llei d'intel·ligència artificial, aprovada el 2024 pel Parlament Europeu, han respost a una ètica utilitarista, que identifica riscos i tracta de controlar-los, però ens cal una reflexió més profunda, fonamentada en el propòsit de per què i per a què volem la intel·ligència artificial, responnent a una lògica de responsabilitat, no tant d'utilitat.

Des d'aquesta perspectiva s'ha creat el **TechBloc4** (techbloc.coop), un centre d'innovació per impulsar projectes de base tecnològica amb propòsit, des del cooperativisme i l'economia social. Impulsat per la Confederació de Cooperatives de Catalunya (CoopCat) i Tàndem Social, el projecte és un espai per promoure la innovació i l'enfortiment d'un ecosistema tecnològic amb impacte social.

Ho fa mitjançant la incubació, el llançament, i la consolidació de projectes tecnològics, i la formació sobre tecnologies disruptives, sent una plataforma de connexió, mentoria i acompanyament.

El projecte es concreta en itineraris formatius amb sessions pràctiques i mentories personalitzades, *masterclasses* amb perso-

Trobada social femProcomuns a Brichs, Pinòs (Solsonès), maig de 2025.

nes expertes del sector tecnològic i social, i activitats orientades a fomentar la intercooperació i el talent compartit. “Treballem per construir un model d'innovació tecnològica més social, sostenible i col·laboratiu”, afirmen des de l'equip impulsor.

TechBloc4 entén que el futur desitjat no es pot construir des de l'aïllament. Per això, aposta per teixir aliances entre organitzacions, empreses i l'administració pública a fi d'impulsar un model d'innovació tecnològica que respongui a necessitats i reptes socials.

Sobirania tecnològica o dependència digital?

SomNúvol (somniauol.coop) és una infraestructura digital col·lectiva i tecnològica impulsada per la cooperativa femProcomuns. “Davant el capitalisme de vigilància”, que comercialitza dades i condiciona la vida digital, aposta per reapropriar-nos no només de les eines, sinó de la infraestructura física i invisible del “núvol” – servidors, xarxes i protocols – des d'una governança cooperativa.

Amb aquesta plataforma, més de 160 persones i organitzacions han trobat una alternativa real a Google, Dropbox o Microsoft. Les usuàries són sòcies amb drets polítics, capacitat de decisió col·lectiva i accés a eines integrades amb un únic compte. “Vam optar per una cooperativa on les persones usuàries fossin sòcies perquè fossin co-propietàries del projecte, i no pas el producte d'un negoci o una clientela sense veu ni vot”, expliquen membres de l'equip de SomNúvol. Totes les eines són de programari lliure i el projecte se sosté mitjançant quotes segons l'ús de cada servei, sense comercialitzar dades ni generar perfils de vigilància.

La dimensió comunitària la cuiden amb espais com l'Àgora d'ajuda mútua, manuals pràctics i propostes formatives originals com la sèrie ficcionada *Històries de la Pepa Demo*. També ofereixen beques per a dones i joves que volen accedir-hi com a sòcies, com la nova Beca Jove SomNúvol per a persones entre 16 i 20 anys. “Ens empoderem per aprendre plegades i decidir com volem viure”, resumeixen des de l'equip, que acompanya l'aprenen-

TechBloc4 és un centre d'innovació per impulsar projectes de base tecnològica amb propòsit, des del cooperativisme i l'economia social.

tatge col·lectiu i l'ús de les eines en comunitat.

SomNúvol també impulsa la Xarxa Oberta d'Internet de les Coses (XOIC) (xoic.coop), que proposa una connectivitat de dispositius IoT descentralitzada, anònima i de baix consum, perquè les infraestructures digitals finançades amb diners públics generin serveis públics i no alimentin l'extractivisme de dades. A més, amb organitzacions del lleure, han editat la *Guia d'eines tecnològiques per a joves*, una eina crítica i reproducible per repensar el vincle entre joves i tecnologia.

Sense el suport institucional que reben els gegants tecnològics, SomNúvol desafia les lògiques dominants construint, des de baix, una manera compartida d'habitar el núvol. És una porta oberta per recuperar el control de la vida digital i construir sobiranes compartides.

Educació tecnològica sense pantalles

La Veta (soclaveta.cat) és una cooperativa tecnològica que combina pedagogia, sostenibilitat i innovació des de l'àmbit local, a Manresa. El projecte s'inicia el 2019, gràcies a l'acompanyament de l'Ateneu Cooperatiu de la Catalunya Central, que les va acompanyar en la redacció dels estatuts i en el procés d'alta com a cooperativa.

Des del seu projecte educatiu, **La Codornella** (lacodornella.cat) proposa una aproximació radicalment diferent de l'ensenyament de la tecnologia: la programació sense pantalles, pensada per a totes les edats. Mitjançant formes i colors en lloc de codis complexos, fan accessible la seqüencialitat i el pensament computacional fins i tot per a qui mai no s'ha acostat a un ordinador. "Hem vist programar tant a infants de 3 anys com a una dona de 94 anys", explica Pau Lafoz, un dels creadors del projecte. Aquesta proposta, a més, permet evitar l'efecte addictiu de les pantalles i reforça la vessant manipulativa com a recurs pedagògic.

A diferència de la digitalització accelerada i sovint acrítica que promou el mercat, aquest projecte concep la tecnologia com una eina pedagògica al servei del desenvolupament cognitiu, que ha de ser utilitzada amb criteri i consciència. Per això, aposten per treure-la de les pantalles i posar-la a les mans, afavorint una relació més lúdica, menys addictiva i més col·laborativa. Aquesta perspectiva vol trencar amb la lògica de la competitivitat que

predomina en molts entorns digitals i situar l'aprenentatge tecnològic dins d'un marc de valors cooperatius.

La seva activitat va molt més enllà de l'aula. Cada dimecres obren un taller de reparació tecnològica a la comunitat, on ajuden el veïnat a arreglar els seus aparells electrònics. Aquest espai, gestionat de forma voluntària, no només redueix la petjada ecològica de la tecnologia, sinó que crea vincles i transmet coneixements útils per promoure una cultura de la cura i de l'apoderament digital. "A través d'aquest gest, volem posar el nostre coneixement al servei de la societat i crear comunitat al voltant de la reparació i la tecnologia responsable", expliquen.

La Guixeta, la plataforma ètica d'audiovisuals en català

La Guixeta (laguixeta.cat) és una plataforma ètica d'audiovisuals en català, impulsada per Som Audiovisual, una cooperativa de segon grau sense afany de lucre constituïda per iniciatives com Bitlab, Clack, Quepo i la Fundació Platoniq —creadora també de la plataforma de micromecenatge Goteo. Amb servidors locals i desenvolupament en codi obert, la tecnologia audiovisual que utilitzen es basa en Peertube: una eina descentralitzada i menys contaminant que les plataformes convencionals.

El projecte, pensat per acollir i promoure la creació audiovisual local, ha renovat recentment la seva interfície i ara es troba en fase d'ampliació de catàleg, amb la mirada posada al setembre. Les impulsores expliquen que estan "constituïnt un model propi, basat en la intercooperació, la pluralitat, el dret d'accés, la cura dels continguts i una monetització justa".

Des de La Guixeta defensen que els algorismes poden esdevenir una forma de censura i aposten per espais digitals que siguin responsables amb les persones, amb les creadores i amb el planeta. "Les grans plataformes —Google, YouTube, Meta— controlen què es veu i què queda invisibilitzat sota una allau d'informació a través d'algorismes opacs. Aquest control ja és una forma de censura: no cal que un govern bloquegi un vídeo; n'hi ha prou que l'algorisme relegui determinades veus als últims resultats, i el criteri no és neutre", expliquen.

Durant el 2024, han impulsat trobades amb mitjans de comunicació, festivals, creadores i productores audiovisuals per pensar col·lectivament com ha de ser aquesta nova infraestructura. El resultat és una plataforma construïda des de baix, amb gestió democràtica, pensada per compartir continguts de manera més justa, autònoma i plural.

Per concloure, les iniciatives que s'han destacat al llarg d'aquest reportatge demostren que la tecnologia pot ser un aliat poderós per promoure una societat més justa i inclusiva. Això és especialment evident en espais com la Universitat d'Estiu del Cooperativisme (UESCOOP) (uescoop.coop), que enguany celebra la tercera edició i, a través d'algunes de les sessions, ofereix un marc per explorar i debatre sobre l'impacte de la tecnologia en l'economia i en la societat en general. Les sessions sobre cultura digital, cooperativisme tecnològic i la col·laboració universitària són una oportunitat per aprofundir en l'ús responsable de les eines digitals, l'ètica de la innovació i la recerca, i com aquestes poden contribuir a un canvi social positiu.

HUMANISME, COOPERATIVISME I CULTURA DE PAU

ARXIU

Jordi Armadans

Polítòleg i periodista

Analista de pau i conflictes

Activista per la pau i els drets humans

@Jordi_Armadans

En un moment en què vivim desbordats, astorats i escandalitzats per nombroses crisis de tota mena, la intensitat i brutalitat de molts conflictes armats i l'ample, llarg i vast catàleg de vulneracions dels drets humans més fonamentals, les ensenyances i propostes del cooperativisme ens podrien –més ben dit encara: ens haurien– d'il·luminar.

UN MÓN CONVULS

El món se'ns ha tornat molt convuls. Després de la desfeta terrífica que va significar la Segona Guerra Mundial –els milions de morts per dues guerres devastadores, l'holocaust com a extermini devastador i l'enorme capacitat d'anihilació que representava posar el desenvolupament tecnològic al servei de la destrucció absoluta (com es va evidenciar de forma brutal amb les bombes atòmiques sobre Hiroshima i Nagasaki)–, el món es comença a reconstruir sota uns nous paràmetres. La creació de les Nacions Unides, com a fòrum global de deliberació i debat; l'impuls a dinàmiques de governança multilateral; la Declaració Universal dels Drets Humans, com a perspectiva ètica col·lectiva; el desenvolupament del dret internacional humanitari, com a dicte de contenció davant la barbàrie, els genocidis i els crims de guerra, tot plegat són estructures i premisses per mirar de fer un món que no torni a viure l'horror més absolut.

El cert és que darrerament hem entrat en una nova fase: la de la destrucció de l'ordre global vigent.

Durant aquests vuitanta anys darrers, doncs, amb moltes contradiccions, incoherències i tractes diferenciats, hem anat avançant cap a majors cotes d'estabilitat i humanitat. Sabíem, ho hem hagut de remarcar i denunciar un munt de vegades, que les grans potències i molts governs han fet i desfet en funció dels seus interessos. Que a vegades brandaven les Nacions Unides i a vegades les ignoraven. Que malparlaven dels abusos i les violacions dels drets humans quan ho feien els altres, però feien la vista grossa amb els abusos i violacions propis o els dels aliats. Que es posaven estrictes amb la legalitat internacional quan es tractava d'impedir somnis imperials, megalòmans o criminals dels altres però que ho veien com una enutjosa complicació quan es tractava d'impulsar els propis. Que es parlava de justícia sense voluntat real de transformar un sistema econòmic que generava i genera enormes bosses de desigualtat, pobresa i marginació. Que, malgrat moltes proclames sobre la llibertat, es preferia fer negocis amb dictadures criminals, sempre que fossin fidels i lleials, abans que fer-ho amb governs democràtics però que tinguessin criteri propi i no beneficiessin els nostres interessos. I un llarg etcètera.

Sí, hem vist moltes vegades que aquest ordre internacional sorgit de la Segona Guerra Mundial era més embolcall que contingut, més teòric que real, més proclamat que exercitat. Però, essent així, el cert és que darrerament hem entrat en una nova fase: la de la destrucció de l'ordre global vigent. I no pas per voler fer-ne un de millor sinó, simplement, per destruir-lo i tornar a la llei de la selva, on el més fort imposarà la seva voluntat.

És cert que d'una Guerra Freda, amb la pugna ferotge de dues grans superpotències, els EUA i la URSS, vam passar a un món unipolar, amb els Estats Units com a líder global i, ara, ens trobem amb una voluntat de major repartiment del poder. Però la pugna descarnada pel lideratge polític, econòmic i tecnològic

Cartell de la Jornada "Desarmar per viure: una aposta de futur", del Pla Director País de Pau, celebrada el passat 10 de juny al CCCB. Organitzada per Novact, Lafede, FundiPau, el Centre Delàs d'Estudis per la Pau i MPDL.

entre les diverses potències, les potències aspirants i emergents i les potències que han perdut el seu rol, ens aboca a crisis, incerteses i possibilitats de xoc constants, com podrem comprovar massa vegades.

Tot això va acompanyat per l'ascens d'un discurs polític arreu del planeta que, sota l'aparença de voler solucionar les coses dràsticament i sense miraments, passa per sobre de lleis, normes, equilibris i pautes, imposa la seva visió i llei, criminalitza i persegueix les minories i no té cap problema a verbalitzar i promoure una gran brutalitat i moltes tones de deshumanització.

LA PAU EN RECLADA

Si el final de la Guerra Freda va significar l'obertura d'una perspectiva de canvi en positiu (menys enfrontament, més reforç del sistema internacional, més consensos i impuls de visions compartides), l'estat de salut de la pau avui ha empitjorat considerablement.

Per primera vegada en molts anys experimentem un creixement significatiu dels conflictes armats, es dispara el nombre de morts i ferits per conflicte armat i, en vint anys, hem triplicat la xifra de persones refugiades i desplaçades al món, arribant a la dada absolutament inèdita, i esgarrifosa, de 122 milions de persones que, per sobreviure a les bombes, la repressió i la destrucció, fugen i han de cercar refugi en altres llocs.

Tenim un món més incendiari. Són moltes les guerres obertes. Però segurament, són tres els conflictes concrets que ens permeten de copsar, amb precisió, com estem.

La guerra al Sudan és, avui, la principal causa i generadora de desplaçament forçós al món. Matances, persecucions, violència contra les dones es produeixen davant la nostra indiferència i oblit més absoluts. El món invisible. El món que no forma part del món. Sembla que només parlem d'aquelles guerres que ens afecten, bé perquè les tenim a prop o bé perquè hi tenim interessos. Però el patiment humà no és un indicador clau, en si mateix, per implicar-nos-hi.

La guerra a Ucraïna que suposa l'exemple paradigmàtic de l'esberlament de l'ordre mundial sorgit de la Segona Guerra Mundial. Unes ànsies imperialistes de Rússia absolutament descarnada.

Manifestació el dia inaugural de les converses d'alto el foc al Sudan, a Ginebra, el 14 d'agost de 2024.

des, que passen per sobre de normes i institucions, tot i que per a alguns desmemoriats, caldria recordar-los molts precedents: Iraq, Afganistan, etc. El que dèiem abans: Occident s'escandalitza per l'imperialisme rus però, en bona part, havia beneficiat o fins i tot considerat normal i natural, l'imperialisme nord-americà i europeu. Però, sigui com sigui, amb la seva agressió a Ucraïna, Putin ha canviat l'escenari de joc: la por ha tornat a Europa (òbviamment, amplificada, promoguda i augmentada per interessos polítics i econòmics interns), el sistema internacional ha quedat despullat i la mirada sobre la seguretat i la defensa es militaritza, i armamentitza, més que mai.

I la guerra a Gaza. Sabem que tot conflicte armat que es deixa podrir, que degenera sense fi, que no para d'acumular dolor i patiment, esdevé cada cop més enquistat, més difícil d'abordar i resoldre. I això és el que ha fet la comunitat internacional a l'Orient Mitjà. Dècades de complicitat amb l'expulsió de la població palestina, d'ocupació, humiliació i vulneració de drets humans dessemboquen en la brutal matança de Hamas de l'octubre de 2023 i, després, en una acció bèl·lica israeliana que acaba per depassar tot límit: bombardejos incessants sobre àrees poblades, destrucció d'hospitals, assetjament sobre la població civil –obligada a desplaçar-se diverses vegades–, atacs contra combois humanitaris i instal·lacions de Nacions Unides i, finalment, el desastre humanitari: fam, set, manca de medicaments, militarització de l'ajuda humanitària i violència sobre la gent famolenta i desesperada. A diferència del drama del Sudan, invisible als nostres ulls, aquest és absolutament visible. Però, malgrat tot, la indiferència és notable. Només una part de la ciutadania, de la societat civil organitzada i de la intel·lectualitat ha fet un crit d'alerta, enmig de la indiferència i complicitat del món polític i institucional. Gaza significa i representa, dramàticament, l'adeu definitiu dels Estats Units i Europa a l'exigència de respecte per les normes de guerra, al dret internacional humanitari, una de les conquestes civilitzadores del segle XX.

Tot això pel que fa a la violència física, centrada en les guerres, però podríem parlar dels nivells de violència estructural que amb

L'emergència climàtica ens demostra, claríssimament, que les solucions als problemes han de ser globals.

la desigualtat, la fam, la pobresa i la manca d'accés als subministraments més bàsics fan la vida impossible a milions de persones arreu del món.

La pau està ferida. Les dinàmiques aïllacionistes, de pensar que només em salvaré jo, de menyspreu pels altres, són censurables en termes ètics i ideològics, però també haurien de ser censurades en termes pràctics. L'emergència climàtica ens demostra, claríssimament, que les solucions als problemes han de ser globals. Que si cerquem només la sortida individual, potser, al final, no hi haurà simplement cap mena de sortida.

FER POSSIBLE LA JUSTÍCIA I LA PAU

El cooperativisme, en tant que proposta i pràctica social i econòmica que promou la col·laboració entre diverses persones, amb criteris d'igualtat, democràcia i solidaritat, a fi d'assolir objectius comuns, és una perspectiva per il·luminar aquest present complex. Més que mai ens cal aprofundir en la creació de xarxes comunitàries, que empoderin les persones i les facin esdevenir actors compromesos amb la justícia, la llibertat i la sostenibilitat. Una economia i una societat amb valors ètics i solidaris, no per quedar bé i fer bonic, sinó perquè sense aquests valors potser al final ens quedarem sense societat.

Emparentat en moltes coses amb la visió de la pau, com són la construcció de marcs de convivència a partir de la implicació i respecte de tots i totes, on amb el diàleg i la feina conjunta es pugui abordar la solució als reptes que ens amenacen i aclaparen.

Encara que són temps que no conviden a l'optimisme, el cert és que acumulem molta experiència i coneixement sobre un fet incontestable: en aquest món i en aquest sistema econòmic que patim, els grans poders –amb els seus interessos geoestratègics que, molt sovint, no donen resposta a les necessitats de la gent– i els grans poders econòmics –amb els seus interessos materials la satisfacció dels quals suposa passar per sobre del benestar de la majoria– no són els únics actors.

També hi ha la capacitat d'autoorganització de la ciutadania per crear noves realitats –el comerç just i de proximitat, el cooperativisme, les alternatives socials i econòmiques arrelades i sostenibles– i per esdevenir motor actiu de transformació i incidència en la realitat social i política, amb les mobilitzacions de la societat civil per exigir justícia, respecte als drets humans i creació de condicions de pau.

Construir un món més humà, just i pacífic sembla, ara mateix, un objectiu costerut i difícil. Però l'única seguretat és que, sense presa de consciència, implicació, sensibilització i mobilització, les coses no canviaran. Amb l'assumpció i pràctica d'uns valors més humans, amb el màxim d'intel·ligència col·lectiva possible i amb convicció i determinació en l'acció transformadora, podem crear i enfortir noves realitats. I ens calen.

Macro cultiu de soja

ECOFEIXISME: un viatge a la foscor

Pantà de Sau al punt àlgid de la sequera, el març de 2024.

Ruben Suriñach

Ecohub – Pol cooperatiu
per la transició ecosocial @Ecohubcat

Potser per allò d'enfrontar-se als propis monstres en un inconscient exercici d'exorcisme *hopepunk*; potser com a eina política per anticipar-nos estratègicament als avenços de l'extrema dreta en un context de crisi ecosocial; potser simplement per aquella atracció fatal que tenim alguns cap a les distopies..., sigui com sigui, el cas és que en els darrers anys m'he anat aproximant a l'*ecofeixisme* com a fenomen sociopolític, com a expressió cultural i política de l'abordatge de la crisi ecosocial des de postulats feixistes. I ho he fet, tant per entendre la seva potencial cristallització en diferents contextos i escenaris de futur, com també per identificar quines són les seves bases ideològiques avui, en l'amalgama de posicions heterogènies que representa l'extrema dreta.

Podríem definir l'ecofeixisme com la gestió autoritària i excloent de l'escassetat de recursos i les emergències que es deriven de la crisi ecosocial.

Manifestació del primer cap de setmana de juny convocada per *Ni un pam de terra*.

L'ecofeixisme subjacent a l'extrema dreta

Una de les definicions que més m'han encaixat de l'ecofeixisme és la de Pablo Font-Oporto¹, que defineix els plantejaments ecofeixistes com:

(...) aquells que davant de situacions de trencament dels ecosistemes i el consegüent conflicte social que se'n deriva, pretenen per sobre de tot assegurar el benestar i els interessos de les minories privilegiades (en moltes ocasions, amb un caràcter racial), això és, de les elits amb poder efectiu, mitjançant la negació d'un mínim benestar a la resta.

Per posar-ho de manera resumida, podríem definir l'ecofeixisme com la **gestió autoritària i excloent de l'escassetat de recursos i les emergències** que es deriven de la crisi ecosocial. En aquesta línia, podríem dir que tota posició ecofeixista és **ecoautoritària**.

Cal aclarir també que l'ecofeixisme no és una posició explícita (com tampoc ho és, en general, el feixisme), sinó que és un concepte que ens serveix per identificar fenòmens i plantejaments polítics, econòmics i culturals de determinats grups socials. Això significa que, per exemple, darrere d'alguns discursos **negacionistes respecte a la crisi ecològica, en realitat hi ha posicions extremadament ecofeixistes**. Ser ecofeixista no implica tenir una preocupació explícita per la qüestió ecològica, sinó tenir molt clar de quina manera es gestionarà l'escassetat i el conflicte.

L'ecofeixisme com a ecoautoritarisme **no és una cosa nova**, sinó que la colonització és en si mateixa una gran operació ecofeixista, o l'expulsió de comunitats indígenes de les seves terres per part del poder corporatiu i els estats corruptes d'alguns països per cultivar soja per alimentar els porcs de la Plana de Vic. Tot això encaixa perfectament en aquesta definició d'ecofeixisme i amb la seva derivada neocolonial per a la provisió de materials crítics; el que les companyes del Pacto Ecosocial del Sur anomenen *colonialisme verd*².

També cal fugir de la idea que ecofeixisme equival a un estat totalitari que gestiona aquesta escassetat, sinó que és un plantejament totalment **compatible amb el capitalisme corporatiu** i la seva mutació cap a una economia de dos nivells, el de les elits i el de les majories socials, situant el **conflicte social entre les majories socials brandant el nacionalisme verd o l'excés de població** com a cortina de fum per no qüestionar el problema real de la gestió de l'escassetat: els rics.

De fet, dins de l'espectre polític de la dreta i l'extrema dreta, no hi ha un relat homogeni en relació amb la crisi ecològica, i jo identificaria almenys tres pulsions:

→ **Etnonacionalisme**: fonamentat en la generació d'un vincle emocional entre la puresa dels paisatges, de la "nostra" terra i del nostres costums, en contraposició al que ve de fora, al que és díscol en aquest paisatge costumista pur. Aquest relat és clarament identificable en el discurs de Sílvia Orriols i el seu essencialisme català. I té unes arrels que ens porten a l'Alemanya nazi:

El caldo de cultiu ideològic prenazi va estar molt influenciat pel moviment völkisch, que barrejava etnonacionalisme, romanticisme, un impuls antimodern, ecologia, agrarisme, racisme pseudocientífic, misticisme i molts altres condiments. Una de les idees fonamentals sobre les quals s'erigia, i que va agafar força a partir dels anys trenta, era la de Blut und Boden (Sang i terra). De fet, Blut und Boden fou el lema del Ministeri d'Agricultura dirigit per Walther Darré, un dels màxims exponents del naturalisme nazi, ferm impulsor de l'agricultura biodinàmica i racista fins al moll de l'os. "La unitat de la sang i la terra ha de ser restaurada" era el seu lema³.

→ **Neomaltusianisme**: el segon gran corrent de pensament té a veure amb la teoria de la Gran Substitució, encunyada per l'escriptor d'extrema dreta francès Renaud Camús, a partir de la publicació del llibre amb el mateix nom. La tesis principal és que sobra gent (als països occidentals), i que la immigració (principalment musulmana) és una amenaça per

Efectes de la gota freda (DANA) del passat 29 d'octubre al País Valencià.

a la cultura i la civilització occidental. La derivada ecofeixista d'aquest plantejament és que no hi ha prou recursos ni espais naturals per a tothom. Brenton Barrant, autor de l'atemptat terrorista a Christchurch (Nova Zelanda, 2019), va justificar el seu atac des d'aquests postulats, declarant-se explícitament ecofeixista.

→ **Tecnolatria - tecnocràcia:** dit amb poques paraules: el somni d'Elon Musk. És a dir, una societat sense Estat, en què les grans corporacions tecnològiques i els seus CEO són els escollits per gestionar la societat mitjançant una dictadura eficient liderada pels més preparats. És el que es coneix com a *Dark Enlightenment* (Il·lustració fosca) i el seu pare ideològic és Curtis Yarvin, un enginyer informàtic que ha influenciat alguns dels personatges més destacats de Silicon Valley com Peter Thiel o Elon Musk a l'hora de concebre l'autoritarisme cibernètic o feixisme tecnològic. Evidentment, els deliris tecnooptimistes estan a la base de la seva mirada sobre la crisi ecològica i, si tot va malament, el seu pla B és anar-se'n a colonitzar Mart.

La crisi ecològica com a camp de batalla

Amb l'anàlisi dels més de trenta tallers d'escenaris de futur que hem fet els darrers dos anys amb la campanya Futurs imPOSSIBLES, impulsada per la Comissió d'Ecologia de la XES, hem identificat una teoria del canvi social que ve marcada per aquesta seqüència de fets:

1r. Hi haurà disruptions derivades de la crisi ecosocial (biofísiques, econòmiques, demogràfiques) que generaran situacions d'emergència i posaran pressió sobre les estructures del sistema.

2n. Aquesta pressió es traduirà probablement en un augment del malestar i del conflicte social, especialment per part d'aquells grups socials més afectats per les problemàtiques.

3r. La capitalització política d'aquest malestar aconseguirà generar canvis en les estructures econòmiques i polítiques i en el sentit comú col·lectiu.

Així doncs, s'imposa el realisme ecològic com a coordenada bàsica sobre la qual construir un projecte polític capaç de generar canvis estructurals en un règim neoliberal en descomposició. En la mesura en què es converteix en innegable que hem d'afrontar la crisi climàtica, la pèrdua de biodiversitat i l'esgotament de recursos finits (fins i tot el Fòrum Econòmic de Davos ho percep així i ho trasllada a la seva esfera d'influència), la dreta i l'extrema dreta han de donar una resposta a la situació i ho entomen com un nou cavall de batalla: saben que **la batalla cultural es desplaça en gran mesura aquí**.

La Revolta Pagesa i la DANA de València són exemples molt clars de com serà en els conflictes derivats de la crisi ecosocial on es **disputarà materialment i simbòlicament la transició ecològica**. En el primer cas, l'extrema dreta es va esforçar per situar l'agenda 2030 com a antagonista de la pagesia, magnificant alhora el tradicionalisme rural, com a via per guanyar-se les simpaties del món rural (que Sílvia Orriols aparegués amb la samarreta de Revolta Pagesa, no és casualitat). A València, vam veure com, en els moments més durs de la DANA, els mitjans de comunicació i influenciadors d'extrema dreta es bolcaven en la construcció d'un relat que magnificava els robatoris i en culpabilitzava persones d'origen migrant, o s'intentava apropiat del lema "Sols el poble salva el poble", amb grups neonazis oferint assistència i xarxes de suport no més "pels de casa".

Quin paper té l'ESS i el cooperativisme aquí?

Sent conscients d'aquesta situació, des del conjunt de moviments i actors socials que apostem per una transició ecològica justa i democràtica, hem de comparèixer i lliurar aquesta batalla. Aquí comparteixo algunes idees que desenvolupem amb més detall l'Eva Vilaseca i jo al llibre *Futurs (im)possibles. Propostes i imaginaris per una transició ecosocial*⁴ i amb la XES a la *Guia per a l'impuls de la transició ecosocial des de l'ESS*⁵.

1. Hem de defensar una transició ecològica basada en la justícia social i l'aprofundiment democràtic, és a dir, no poden ser els que menys tenen els que pateixin les conseqüències de la crisi ecològica: tal com diu Yayo Herrero, **si la transició ecològica no atén les situacions de precarietat i sofriment del present, no és la transició que necessitem**⁶.
2. Cal construir visions de futur que **mobilitzin el disseny** (o, com a mínim, que ofereixin un horitzó de seguretat) i siguin capaces d'interpel·lar a tothom i, per tant, cal crear un projecte de societat engrescador i consistent, que dibuixi un procés de transició justa cap a una societat postcapitalista.
3. Cal crear un **"nosaltres ecosocial"**, com a conjunt d'organitzacions, col·lectius, lluites, que s'identifiquen amb una **visió compartida** i que estigui preparat per intervenir **conflicte a conflicte**, i no des d'un sentit d'organització política tradicional, sinó amb un **sistema de relacions** –seguint els plantejaments de l'ecologia de la organització⁷– on entenguem el paper que té cadascú en sis grans fronts:
 - a) Mobilització, denúncia i resistència
 - b) Canvi cultural i creació d'un nou sentit comú ecosocial
 - c) Construcció d'alternatives econòmiques
 - d) Reforç del vincle social i del teixit comunitari
 - e) Incidència institucional i legislativa
 - f) Recerca i formació

Dins d'aquest marc, el cooperativisme i l'ESS han de fer una profunda reflexió interna i preguntar-se quin és el seu paper en aquesta *ecologia d'organitzacions*: en què pot ser més diferencial l'actuació de l'ESS, especialment a l'hora de confrontar l'extrema dreta?

1. L'ESS com a eina, no com a finalitat en si mateixa

Un dels principals riscos identificats en els tallers d'escenaris de futur, a l'hora de pensar el paper de l'ESS, és la falta de vincle de l'ESS amb els moviments socials i les lluites de carrer, així com la tendència a actuar com un lobby que defensa els seus propis interessos. Així doncs, cal que, les entitats de base, però sobretot els espais representatius i les grans entitats, vagin més enllà de la seva pròpia "autoreivindicació" i integrin la urgència del moment i la dimensió de la crisi ecosocial, per situar les seves estratègies sociopolítiques dins d'aquest marc mental.

Dins aquest procés, l'ESS, com a agent socioeconòmic, ha de donar suport material a l'acció política i la mobilització, dirigint recursos cap al reforç dels moviments socials (en forma de dedicació de persones, finançant recursos materials, etc.).

La Revolta Pagesa i la DANA de València són exemples molt clars de com els conflictes derivats de la crisi ecosocial serà on es disputarà materialment i simbòlicament la transició ecològica.

2. L'ESS ha de baixar al fang, s'ha de bolcar en el teixit comunitari

Com ens ha demostrat la DANA, les economies comunitàries juguen un paper clau en la preparació i l'adaptació a tots els efectes de la crisi ecològica que ja estan desencadenats i que ens aniran impactant. La tasca de la Coordinadora de Kolectivos del Parque Alcosa (que és d'on han emergit els Comitès Locals de resposta a l'Emergència i la Reconstrucció), ens mostra que, en situacions de crisi, aquelles comunitats que han generat les precondicions comunitàries necessàries, han aconseguit que les situacions de conflicte les capitalitzin els moviments socials emancipadors i no l'extrema dreta. L'ESS pot tenir un paper clau a l'hora de reforçar les xarxes de suport que atenguin les necessitats materials de la gent, en la prevenció del conflicte i la mediació comunitària, en l'articulació i la politització del teixit associatiu i comunitari, etc.

3. Ser un actor en la disputa cultural

L'extrema dreta té molt clar com crear sentit comú; com abordar la batalla cultural. Si bé l'ESS no és l'àmbit millor posicionat per intervenir en el debat públic, sí que pot treballar el canvi cultural des de la base, intervenint en el sistema educatiu, la cultura popular, l'educació en el lleure, per inocular la cooperació i la justícia social com a pilar d'un nou sentit comú col·lectiu. A més, la gran quantitat d'iniciatives d'ESS poden ser una eina molt útil en la creació de noves narratives i imaginaris sobre futurs desitjables. L'ESS permet materialitzar i generar un disseny alternatiu a l'actual societat de consum i projectar un relat il·lusionant sobre una altra manera de viure. Constitueix una font d'exemples pràctics que ens permeten experimentar que una vida diferent és possible, demostrant que es pot viure diferent, amb menys, i viure millor.

Notes

- 1 Font-Oporto, Pablo (2025). *Ecofascismos, colonialidad y crisis ecosocial: sustratos, contextos, causas y detonantes*. Las Torres de Lucca 14(1), 191-204. <https://dx.doi.org/10.5209/ltl.91272>
- 2 Bringle, B., Lang, M., Manahan, M.A. (2023). "Colonialismo verde: raíces históricas, manifestaciones actuales y su superación". *Papeles de relaciones ecosociales y cambio global*. ISSN 1888-0576, Núm. 163, 2023.
- 3 <https://corrientecalida.com/la-belleza-de-berghof-2/>
- 4 Surinach, R. – Vilaseca, E. *Futurs (im)possibles. Propostes i imaginaris per una transició ecosocial*. Pol-len edicions, 2024.
- 5 <https://futursimpossibles.org/wp-content/uploads/2024/09/guia-impuls-ess-transicio-ecosocial.pdf>
- 6 <https://blogs.fuhem.es/forotransiciones/wp-content/uploads/sites/51/2024/10/Transicion-Ecosocial-Justa-FINAL-INTERACTIVO.pdf>
- 7 <https://corrientecalida.com/ecologia-de-la-organizacion/>

Per què és tan difícil tenir casa i com això pot trencar la societat

Ricard Pedreira
Economista

Jaime Palomera desmunta, un per un, els mites sobre el mercat de l'habitatge. Malgrat exemples com Viena o Singapur, amb preus regulats, defensa que els preus no deixaran de pujar si no hi ha reformes legals profundes. Sense aquestes, barris i pobles es convertiran en feus privats al servei de minories privilegiades.

El llibre denuncia un mercat controlat per propietaris que viuen de renda. Caldria una crida col·lectiva a l'acció, revisar les polítiques actuals i restituir a l'habitatge la seva funció com a dret fonamental. Palomera, doctor en Antropologia Econòmica per la Universitat de Barcelona, és també cofundador del Sindicat de Llogateres i de l'Institut de Recerca Urbana de Barcelona.

L'obra parteix de la pregunta sobre per què pugen els preus de l'habitatge, i recorre temes com viure de renda, les bombolles especulatives i la resistència dels propietaris a abaixar els preus. Ofereix també una proposta de solució, recolzada en una bibliografia sòlida.

Durant dècades, s'ha defensat que el millor és ser propietari, comprar un pis amb hipoteca i dipositar-hi els estalvis, amb l'esperança que el valor sempre augmenti. Aquesta visió ha arrelat fortament, i ja Adam Smith, el 1776, advertia que el preu del sòl funciona com un monopoli i no baixa encara que augmenti l'oferta.

Els bancs, per la seva banda, juguen amb avantatge: concedeixen hipoteques a llarg termini sabent que, en cas d'impagament, es queden amb el pis i encara hi guanyen. El mercat de l'habitatge esdevé així un espai d'especulació, amb una oferta limitada que no cobreix necessitats socials, i on els propietaris poden acumular renda sense aportar cap esforç productiu.

Palomera mostra que el mite de la manca d'habitatges no es correspon amb les dades: n'hi ha, però molts no estan al mercat o s'utilitzen amb finalitats especulatives. I recorda que hi ha dues grans maneres d'afrontar el repte: o bé l'Estat assumeix un paper actiu i crea un sistema públic que garanteixi l'accés (com passa

amb la sanitat o l'educació), tal com es fa a Dinamarca, Regne Unit i als Països Baixos, o bé es fomenta la compra privada i es liberalitzen els preus, com es va fer a Espanya a partir de la postguerra.

Amb l'arribada de Thatcher al Regne Unit (1979) i Reagan als EUA (1981), es consolida el model neoliberal: s'abandona la construcció d'habitatge públic, es liberalitzen els preus i es promou la propietat com a forma de seguretat familiar i negoci bancari. Es ven habitatge públic a preu baix i es traslladen les responsabilitats als individus.

Així, l'habitatge esdevé un sector estratègic dins l'economia financera, amb incentius dirigits a la compra, no al lloguer o a la construcció pública. Aquest sistema es basa en falses premisses: que construir molt farà baixar els preus, que la majoria de propietaris són petits inversors o que el problema rau només en els baixos salaris.

El llibre de Palomera qüestiona aquests dogmes i adverteix que, sense canvis estructurals, l'accés a l'habitatge seguirà sent un privilegi, i no un dret.

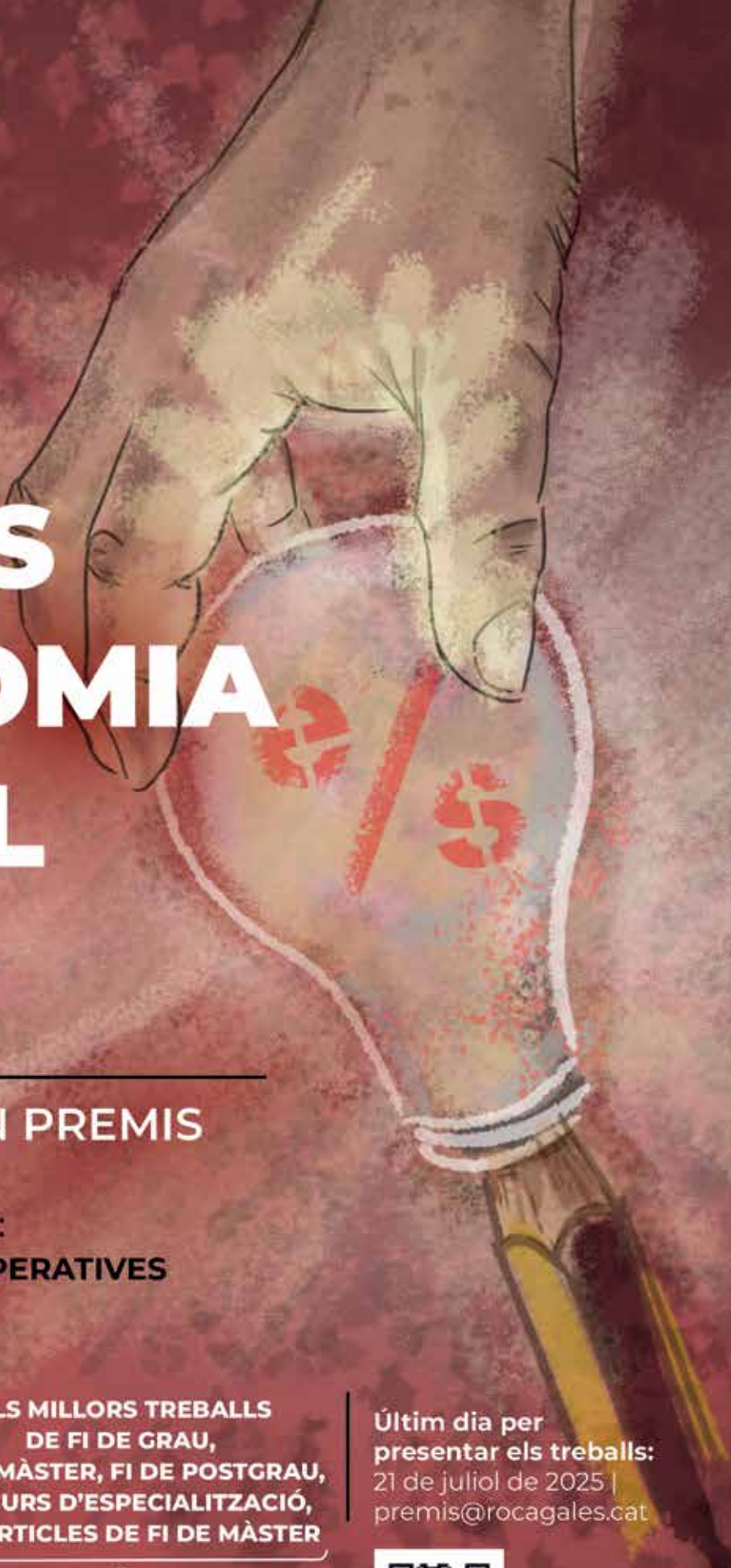
PALOMERA, JAIME

El segrest de habitatge.
ISBN 9788498096019
197 pàgines
21,5 x 14,1 cm

Aquest llibre el trobareu al
Centre de Documentació
Cooperativa

Fundació
ROCA GALÈS
CATALUNYA

PREMIS ECONOMIA SOCIAL 2025

MÉS DE 9.000 € EN PREMIS

Fent el teu treball sobre
una temàtica vinculada a:
ECONOMIA SOCIAL I COOPERATIVES

Premis de fins a **1.400 €**
(més **300 €** en
productes i serveis del
mercat social)

**ELS MILLORS TREBALLS
DE FI DE GRAU,
FI DE MÀSTER, FI DE POSTGRAU,
DE CURS D'ESPECIALITZACIÓ,
O D'ARTICLES DE FI DE MÀSTER**

NOVES CATEGORIES!

Bases: economiasocial.coop/premis

Últim dia per
presentar els treballs:
21 de juliol de 2025 |
premis@rocagales.cat

2 - 4 / JULIOL · 2025

PERSONES AL CENTRE DE QUÈ?

FACULTAT D'ECONOMIA I EMPRESA · UAB

U E S C O O P · C O O P

PER A MÉS INFORMACIÓ, SEGUEIX-NOS A LES XARXES SOCIALS

@uescoop_cat
@CooperativesCAT

Organitza:

Finança:

